

امروزه، یکی از ابعاد توسعه اقتصادی کشور که در طول چند دهه اخیر، برنامه ریزان، مسئولان و صاحبان اقتصاد را به خود معطوف داشته، توسعه کشاورزی و صادرات غیر نفتی کشور است. در این راستا، بخش کشاورزی کشور به دلیل قابلیتها، ظرفیتها و استعدادها بالقوه ای که دارد، می تواند بخش عمده صادرات غیر نفتی را به خود اختصاص داده و از طریق صدور مازاد محصولات مصرف داخلی به کشورهای دیگر، منابع ارزی زیادی را وارد کشور نماید.

در میان محصولات گوناگون کشاورزی، سیب با توجه به اینکه ایران یکی از ده کشور عمده تولیدکننده این محصول می باشد، می تواند یکی از محصولات بسیار با ارزش برای صادرات به کشورهای دیگر باشد. سیب از جمله محصولاتی است که در بیشتر مناطق غربی، شمال شرقی، و از جمله استانهای آذربایجان،

خراسان، تهران،

اردبیل، اصفهان (سمیرم) و

کهگیلویه و بویراحمد مورد کشت و کار

باغداران می باشد. با توجه به کیفیت نسبتاً بالای این محصول در کشور ایران و کشت ارقام بازار پسند مانند رد (قرمز) و گلدن (طلایی)، زمینه صادراتی خوبی برای این محصول وجود دارد. خوشبختانه کشور ایران در میان ده کشور عمده تولیدکننده سیب در جهان در مقام ششم و پس از کشورهای آمریکا، آلمان، فرانسه و ایتالیا قرار دارد.

تولید جهانی سیب در حدود ۵۶ میلیون تن می باشد که از این رقم ۲/۱ میلیون تن، سهم تولید کشور ایران است. (۱)

استان کهگیلویه و بویراحمد به دلیل وجود شرایط آب و هوایی مناسب و مناطق سردسیری، و فور چشمه ها و منابع آبی از دیرباز یکی از استانهایی بوده که کشت و پرورش درختان سیب در آن انجام شده است. وجود سه هزار هکتار باغهای سیب در این استان و تولید سالانه در حدود ۳۰ هزار تن سیب درختی در سطح استان، گویای این واقعیت است که مناطق سردسیری این استان می تواند یکی از قطبهای تولیدی سیب در سطح کشور باشد. بر این مبنای هدف این پژوهش، مطالعه تجارت سیب درختی در سطح استان است.

مزایای تولید سیب

سیب از جمله محصولات باارزشی است که نقش مهمی در تغذیه انسانها بویژه تأمین ویتامین های ضروری موردنیاز بدن دارد و از مزایای زیادی برخوردار می باشد.

یکی از مزایای تولید سیب آن است که عمدتاً در کوهپایه ها و

اراضی ناهمواری که برای کاشت گندم و سایر

محصولات مناسب نیستند، کشت می

شود؛ لذا کشت سیب، علاوه بر

منافع اقتصادی در حفاظت خاک،

جلوگیری از فرسایش آن و

سرسبزی طبیعت نقش بااهمیتی دارد.

مزیت دوم سیب آن است که باغهای

سیب، زمینه مناسبی برای تغذیه طبیعی

زنبور عسل، تولید عسل طبیعی و صرفه

جویی در تغذیه مصنوعی این حشره را فراهم

مهندس قادر عربی

بررسی تولید و تجارت سیب درختی در استان کهگیلویه و بویراحمد

می سازند.

مزیت سوم آن است که از نظر اقتصادی، تولید سیب برای کشاورزان در مقایسه با محصولات دیگر (نظیر گندم، جو و چغندر قند) مقرون به صرفه است.

مزیت چهارم باغهای سیب، طولانی بودن دوره عرضه و فسادپذیری کمتر، خاصیت انبارداری و نگهداری به مدت ۶ تا ۹ ماه در سردخانه ها می باشد که این ویژگی، نقش بسیار مهمی در تنظیم بازارهای داخلی و صادرات و ایجاد تعادل در عرضه و تقاضای این محصول دارد (۲).

مزیت بعدی، اشتغال زایی است. از زمان احداث باغ تا مرحله ورود محصول به بازار مصرف، مشاغل زنجیره ای زیادی نظیر خزان، اشتغال کارگر و کارشناس در کارگاهها و کارخانه ها، صندوق و کارتن سازی، سردخانه ها، ترابری و حمل و نقل، بسته بندی محصول و ایجاد صنایع تبدیلی می باید ایجاد و فعال شوند.

امکان صادرات محصول و ایجاد منابع جدید ارزی از دیگر مزایای تولید سیب است. امروزه برخی از کشورها نظیر شیلی، فرانسه و آمریکا از محل صادرات سیب، درآمد ارزی بالایی کسب می کنند.

آخرین مزیت تولید سیب، استفاده از چوبهای حاصل از هرس درختان سیب در کارخانه های نئوپان سازی و سایر فرآورده های چوبی می باشد.

تنگناهای تولید و تجارت سیب در ایران و جهان

الف) تنگناهای تولید سیب: تولید سیب در طول چند دهه اخیر با مشکلات زیادی مواجه بوده است. یکی از این مشکلات، خشکسالی و بحران آب در چند سال اخیر بوده است. لذا برای مقابله با این مشکل می باید برای بهره برداری بهینه از منابع آبی کشور تدابیری اندیشیده شود. به طور مثال، چاههای آب به دلیل خشکسالی تا ۵۰ درصد، کاهش آب داشته اند لذا استفاده از سیستمهای آبیاری تحت فشار بویژه آبیاری قطره ای در باغهای سیب توصیه می گردد.

از دیگر تنگناهای تولید، تهیه نهال مناسب، سالم، قوی و عاری از آفات و بیماریها می باشد که با ارائه آگاهیهای لازم به کشاورزان و برگزاری دوره های آموزشی، ترویجی و فعال تر کردن پستهای قرنطینه ای می توان تا حدودی بر این مشکل فائق آمد. در این میان، ارقام مورد استفاده برای کشت دارای نقشی اساسی می باشد. ارقام با کیفیت بهتر و عملکرد بیشتر، نقش بسزایی در اقتصادی کردن تولید سیب دارند، در حال حاضر، ارقامی نظیر رد و گلدن ارقامی هستند که از بازار نسبتاً

بهتری در بازارهای داخلی و خارجی برخوردار هستند.

ویژگی بارز تولید سیب در ایران، عملکرد پایین این محصول است. متوسط عملکرد این محصول در ایران ۱۸ تن در هکتار است. در حالی که متوسط عملکرد سیب در کشورهای پیشرفته به ۵۵ تن می رسد.

عدم رعایت نکات فنی در زمان احداث باغ، عدم انجام عملیات بموقع داشت (پاکتی، هرس بموقع، آبیاری صحیح و بموقع، مبارزه بموقع با آفات و بیماریها) و عدم رعایت احتیاط و نکات فنی در زمان برداشت و حمل محصول از دیگر تنگناهای تولید سیب می باشد که نیاز به همکاری بیشتر مروجان و کارشناسان ترویج با کشاورزان باغدار دارد.

ب) تنگناهای تجارت سیب: با وجود اینکه ایران یکی از ۱۰ کشور تولیدکننده جهان در زمینه محصول سیب می باشد؛ ولیکن هنوز برای بسیاری از کشورهای اروپایی محصول سیب ایران ناشناخته است. تنها آمار ارائه شده از طرف فائو، مقدار تولید سیب در ایران را برابر با ۲ میلیون تن اعلام می کند که بر این اساس، کشور ایران در میان ۱۰ کشور برتر تولیدکننده سیب در جهان دارای

مقام ششم است.

به طور کلی، تجارت سیب در سطح جهانی بنا به دلایل گوناگون در سطح پایینی قرار دارد که از جمله این دلایل، ناپایداری وضعیت تولید این محصول است. برای مثال در سالهایی که تولید این محصول در کشورهای تولیدکننده زیادت می شود، صادرات محصول اجتناب ناپذیر می گردد و از طرف دیگر در سالهایی که نیاز مصرف کنندگان داخلی افزایش یابد و مقدار تولید در حد نیاز داخلی باشد، صادرات این محصول کمتر مورد توجه قرار می گیرد.

با وجود اینکه ایران یکی از ۱۰ کشور تولیدکننده جهان در زمینه محصول سیب می باشد؛ ولیکن هنوز برای بسیاری از کشورهای اروپایی محصول سیب ایران ناشناخته است. تنها آمار ارائه شده از طرف فائو، مقدار تولید سیب در ایران را برابر با ۲ میلیون تن اعلام می کند که بر این اساس، کشور ایران در میان ۱۰ کشور برتر تولیدکننده سیب در جهان دارای مقام ششم است.

عامل دیگر در رکود تجاری سیب، وضعیت اقتصادی کشورهای مصرف کننده است به طوری که کمترین افت اقتصادی، تاثیر مستقیمی در مصرف میوه می گذارد و صادرات آن به کشورهای واردکننده محدود می شود. به عبارت بهتر، کاهش درآمد مردم بر میزان مصرف آن محصولات غذایی که جنبه تجملاتی (نظیر میوه جات) دارند، اثر منفی داشته و آن را کاهش می دهد.

انواع مقررات تجاری می تواند بر تجارت سبب در سطح بین المللی اثرگذار باشد. به عنوان مثال وضع مقررات مربوط به موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت جهانی (GATT) و عضویت بسیاری از کشورها در سازمان جهانی (WTO) کاملاً بر وضعیت تجارت محصول سیب اثر گذاشته و لذا در حال حاضر، کسانانی و کشورهایی در تجارت کالا و محصولات سود می برند که در آن کالا و محصولات دارای مزیت نسبی باشند. این عامل بیشترین اثر را بر روی تجارت بین المللی داشته و لذا کشورهای تولیدکننده می باید با کاهش هزینه های تولید و ارائه محصولات با کیفیت ترتر بازارهای خود را در سطح بین المللی حفظ نمایند.

وضع مقررات بهداشتی و

قرنطینه ای در کشورهای واردکننده به منظور رویارویی و مقابله با ورود محصولات آلوده و غیر بهداشتی، یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر تجارت جهانی سیب است. بر این مبنا، ممالک توسعه یافته، ارزش بسیاری برای آن دسته از محصولات که بدون استفاده از مواد شیمیایی یا با کمترین میزان آن تولید می شوند، قائلند. وضع مقرراتی مانند HACCP برای کنترل پس مانده های شیمیایی و بهداشتی مواد غذایی می تواند کشور ایران را از صادرات محصول خود دور سازد (۳). از دیگر دلایل رکود تجارت و ناپایداری تجارت سیب، عرضه سیب در بازارهای جهانی زیر قیمت های تعیین شده و حتی گاهی زیر قیمت داخل کشور است که این امر می تواند تعادل عرضه محصول را در بازار به هم زند.

از دیگر دلایل رکود تجارت جهانی سیب، نوسان و کاهش ارزش پولی بسیاری از کشورهای واردکننده نظیر اندونزی، تایلند، برزیل، روسیه و بسیاری دیگر از کشورهایی است که اقتصاد نامطمئن دارند. این امر به زیان کشورهای تولیدکننده ای نظیر آمریکا، شیلی، آرژانتین و فرانسه می باشد که از ثبات اقتصادی بهتری برخوردارند.

همچنین به این نکته باید توجه داشت که تولیدکنندگان عمده این محصول، الزاماً صادرکنندگان بزرگی نیستند. بیشتر کشورهای تولیدکننده، محصول سیب خود را در وهله اول برای بازارهای داخلی تولید می کنند و در صورت تأمین نیازهای داخلی به صادرات رو می آورند. در این راستا، کشورهایی نظیر فرانسه، ایتالیا و آمریکا، بازارهای

بسیار گسترده داخلی دارند، اما تولید آنها بسیار بیشتر از مصرف داخلی است. از این رو برای صادرات، وابستگی زیادی به بازارهای خارجی دارند.

در ایران نیز علاوه بر موارد گفته شده که تجارت و صادرات محصول سیب کشور ما را تحت الشعاع قرار می دهد، برخی عوامل دیگر نیز بر تجارت این محصول در بازارهای داخلی و خارجی تأثیری گذارند که به مهمترین آنها اشاره می گردد:

(۱) پایین بودن مصرف سرانه این محصول: مصرف سرانه داخلی

سیب در مناطق روستایی ۷ کیلوگرم و در مناطق شهری تا ۲۷ کیلوگرم برآورد شده که با توجه به ارزش غذایی و داشتن عناصری مانند آهن، کلسیم، پتاسیم، گلوکوسید، کربوهیدرات و پروتئین می توان ادعان کرد که به سبب فقدان تبلیغات کافی، فرهنگ مصرف آن در کشور ایران ضعیف است در صورتی که مصرف سرانه سیب در برخی کشورهای اروپایی سالانه به ۸۰ کیلوگرم برای هر فرد می رسد.

(۲) از دیگر عوامل رکود تجاری سیب در ایران، ضعف بسته بندی و صنایع سورتینگ، ضعف ترابری زمینی و حمل و نقل دریایی و گران

بودن ترابری هوایی، حمایت اندک دولت از صادرات محصولات کشاورزی و سیب درختی، محدود شدن بازارهای صادراتی به کشورهای حوزه خلیج فارس، عدم هماهنگی صادرکنندگان در ارسال محموله ها می باشد که سبب گردیده تا عملاً صادرات سیب، یک درصد مجموع صادرات را دربرگیرد که در صورت رفع موانع و بهبود صادرات، سیب ایران با توجه به کیفیت آن بویژه در گونه های رد و گلدن می تواند منبع ارزی خوبی برای کشور باشد. این در حالی است که در بهترین سالها، صادرات سیب ایران به ۳۰۰ هزار تن در سال رسیده است.

هدف پژوهش

هدف کلی این پژوهش، شناسایی عوامل مؤثر بر بازاریابی و بازاریابی سیب درختی بوده و در این راستا، اهداف جزئی زیر در نظر گرفته شده اند:

- ۱) شناسایی مشکلات و معضلات تولید سیب
- ۲) شناسایی مشکلات مربوط به بازاریابی و بازاریابی سیب
- ۳) شناسایی مشکلات مربوط به نگهداری محصول سیب

متدولوژی پژوهش

روش تحقیقی مورد استفاده در این پژوهش، روش مصاحبه نیمه ساختاری (Semi-structure) و مصاحبه عمیق (depth interview)

سیب از جمله محصولات است که در بیشتر مناطق غربی، شمال شرقی، و از جمله استانهای آذربایجان، خراسان، تهران، اردبیل، اصفهان (سمیرم) و کهگیلویه و بویراحمد مورد کشت و کار باغداران می باشد.

جدول شماره (۱): مشکلات مربوط به تولید سیب مرغوب و با کیفیت از نظر پاسخگویان

مشکلات	راه حلها
۱) شیوع آفاتی نظیر شته ها، شپشک، کنه و کرم سیب که باعث کاهش وضعیت ظاهری محصول می شوند.	۱) آگاه کردن بموقع باغداران از طریق سرکشی مداوم کارشناسان حفظ نباتات شهرستان و مراکز خدمات.
۲) محدود بودن مدت زمان لازم برای برداشت.	۲) استفاده از ارقام مختلف سیب و کشت محصولات دیگر (نظیر هلو، زردالو و ...)
۳) عدم اثربخشی برخی سموم بر علیه آفات و بیماریها.	۳) عوض کردن نوع سموم به صورت سالیانه.
۴) عدم دسترسی بموقع به سموم و نهاده های کشاورزی.	۴) توزیع بموقع سموم و نهاده های کشاورزی.
۵) ناکافی بودن دانش فنی و حرفه ای کشاورزان برای انجام صحیح عملیات کاشت، داشت و برداشت باغهای سیب.	۵) اجرای دوره های آموزشی- ترویجی کوتاه مدت برای باغداران به منظور افزایش دانش فنی آنان.
۶) ناکافی بودن سموم توزیعی.	۶) تشویق باغداران به منظور شراکت در خرید سمپاش و در صورت امکان اجاره سمپاش برای آنان.
۷) کمبود سمپاش برای انجام عملیات سمپاشی.	۷) تشویق باغداران به منظور استفاده از کودهای ریز مغذی زیر نظر کارشناسان مجرب و خیره در صورت نیاز.
۸) عدم استفاده از کودهای ریز مغذی در باغها.	۸) توسعه سیستمهای آبیاری تحت فشار در باغها.
۹) کمبود آب به دلیل خشکسالیهای چند سال اخیر.	

جدول شماره (۲): مشکلات مربوط به نگهداری محصولات سیب پس از برداشت از نظر پاسخگویان

مشکلات	راه حلها
۱) تلف شدن مقدار زیادی محصول درجه ۲ و ۳ به علت فقدان مشتری.	۱) ایجاد بازارهای مناسب از طرف ادارات بازرگانی، جهاد کشاورزی و تعاون روستایی.
۲) فقدان سردخانه در مراکز تولید سیب استان (سی سخت و کاکان).	۲) ایجاد سردخانه های کوچک و متناسب با ظرفیت تولید در مناطق کاکان و سی سخت.
۳) عدم دقت در موقع چیدن میوه ها.	۳) تشویق باغداران به خرید ادوات مخصوص چیدن.
۴) عدم استفاده از ادوات مخصوص برای چیدن میوه ها.	۴) آموزش روشهای صحیح چیدن محصول به باغداران و اصول نگهداری.
۵) ایجاد خراش و ایجاد لهدگی در محصول در زمان برداشت.	۵) ایجاد تسهیلات ویژه نظیر اجاره کامیون برای حمل مازاد تولید سیب باغداران به سردخانه یاسوج.
۶) کمبود انبارهای موقت برای نگهداری موقت.	
۷) فاصله زیاد سردخانه یاسوج با باغداران.	

استان کهگیلویه و بویراحمد به دلیل وجود شرایط آب و هوایی مناسب و مناطق سردسیری، وفور چشمه ها و منابع آبی از دیرباز یکی از استانهایی بوده که کشت و پرورش درختان سیب در آن انجام شده است. وجود سه هزار هکتار باغهای سیب در این استان و تولید سالانه در حدود ۳۰ هزار تن سیب درختی در سطح استان، گویای این واقعیت است که مناطق سردسیری این استان می تواند یکی از قطبهای تولیدی سیب در سطح کشور باشد. بر این مبنا، هدف این پژوهش، مطالعه تجارت سیب درختی در سطح استان است.

بوده است. جمعیت مورد مطالعه تحقیق ۲۰ نفر از کشاورزان خبره و نمونه (استانی و کشوری) و همچنین تعداد ۱۰ نفر از کارشناسان ترویج، زراعت، باغبانی و حفظ نباتات در سطح مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان دنا و برخی از کارشناسان ستادی سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد بوده اند. بدین منظور پس از شناسایی افراد جمعیت پژوهش، به شیوه های نیمه ساختاری و عمیق با آنها مصاحبه به عمل آمد و سپس اطلاعات و داده های ارائه شده از آنها یادداشت گردید. همچنین از تعداد ۱۵ نفر از عمده فروشان، مسئولان سردخانه و خرده فروشان محصول سیب نیز مصاحبه به عمل آمد و لذا کل جمعیت مورد مطالعه ۴۵ نفر بوده اند. استخراج نتایج به روش تحلیل محتوایی (Content Analysis) صورت گرفت.

نتایج پژوهش

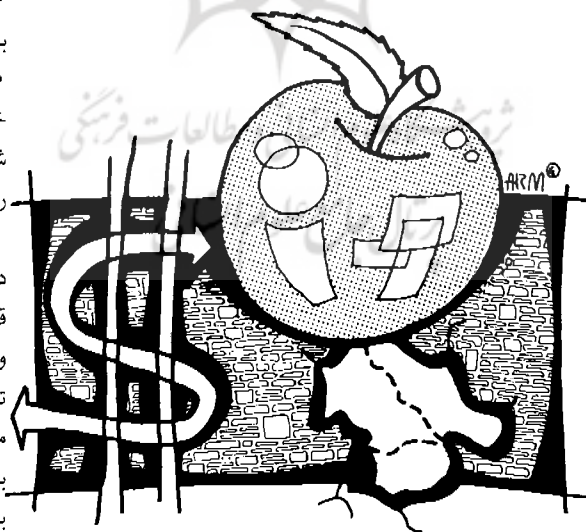
جدول شماره (۳): مشکلات مربوط به بازاریابی، بازررسانی و تجارت محصول سیب از نظر پاسخگویان

مشکلات	راه حلها
۱) نامناسب بودن نرخهای تعیین شده برای سیب.	۱) در نظر گرفتن نظرات کشاورزان سیب کار در رابطه با سیاست قیمت گذاری سیب.
۲) کسب منافع بیشتر محصول سیب توسط دلالان و سلف خران (خریدن محصول با قیمت پایین توسط آنها).	۲) تشویق باغداران به تشکیل تعاونیهای بازاریابی و یا اتحادیه های صنفی.
۳) عرضه همزمان محصولات سیب به بازار به دلیل رسیدن همزمان میوه های سیب.	۳) توسعه امکانات سردخانه ای در مراکز عمده تولید سیب.
۴) مصرف اندک محصول سیب توسط مردم نسبت به سایر میوه جات.	۴) ایجاد تبلیغات و ترویج فرهنگ مصرف سیب در بین مردم و گنجاندن محصول سیب در برنامه غذایی سربازان و جیره دانش آموزان استان.
۵) عدم سهولت صادرات محصول سیب به خارج از کشور.	۵) ارائه و ایجاد یک سیستم اطلاع رسانی بازاریابی به منظور ارائه وضعیت بازار محصول سیب در دیگر استانهای کشور.
۶) واردات محصول سیب از استانهای همجوار به استان با قیمت پایین تر و کیفیت مساوی.	۶) ایجاد هماهنگی بین سردخانه های دولتی و خصوصی سایر استانها از طرف سازمانهای ذیربط به منظور خرید مازاد سیب استان.
۷) واردات میوه جات قابل جانشین مانند مرکبات از استانهای همجوار.	
۸) اشباع بازار در زمان برداشت محصول.	

نتایج پژوهش در جداولی که ذیلاً خواهد آمد، آورده شده است. همان طوری که جدول شماره (۱) نشان می دهد، مهمترین مشکلات مربوط به تولید سیبهای مرغوب و بازار پستند، شیوع آفاتی نظیر شته، شپشک، کنه و کرم سیب و نیز عدم اثربخشی برخی از سموم، کمبود سمپاشی و عدم دسترسی بموقع به سموم و نهاده های کشاورزی می باشد. لذا ایجاد دوره های آموزشی، ترویجی مربوط به آفات و بیماریهای سیب بویژه در مناطق سردسیری استان و تشویق کشاورزان برای شراکت در خرید سمپاش و توزیع بموقع نهاده های کشاورزی در بین کشاورزان سیب توصیه می گردد.

همان طوری که جدول شماره (۲) نشان می دهد، فقدان سردخانه در مناطق عمده تولید سیب استان، عدم دقت در موقع چیدن میوه ها و فاصله زیاد سردخانه یاسوج با باغداران از مهمترین مشکلات اظهار شده توسط باغداران می باشد. لذا پیدا کردن بازارهای مناسب برای فروش محصولات مازاد از طریق همکاری سازمانهای ذیربط و ایجاد سردخانه های کوچک و متناسب با ظرفیت تولید هر یک از مناطق عمده (سی سخت و کاکان) ارائه آموزشهای ترویجی به باغداران در رابطه با اصول نگهداری محصول پس از برداشت و ایجاد تسهیلات ویژه حمل مازاد تولید سیب باغداران به سردخانه مرکز استان (یاسوج) توصیه می گردد.

جدول شماره (۳)، مشکلات مربوط به بازاریابی، بازررسانی و تجارت محصول سیب را از نظر پاسخگویان نشان می دهد. همان طوری که مشاهده می کنید، نامناسب بودن و صعب العبور بودن جاده ها برای رساندن محصول به بازار، ضعف جاده های بین باغها و مزارع و بالا بودن نرخ کرایه و

جدول شماره (۴)، مشکلات مربوط به برابری محصول سیب استان را از نظر پاسخگویان نشان می دهد. همان طوری که مشاهده می کنید، نامناسب بودن و صعب العبور بودن جاده ها برای رساندن محصول به بازار، ضعف جاده های بین باغها و مزارع و بالا بودن نرخ کرایه و

جدول شماره (۴)، مشکلات مربوط به بازاریابی، بازررسانی و تجارت محصول سیب را از نظر پاسخگویان نشان می دهد. همان طوری که مشاهده می کنید، نامناسب بودن و صعب العبور بودن جاده ها برای رساندن محصول به بازار، ضعف جاده های بین باغها و مزارع و بالا بودن نرخ کرایه و

جدول شماره (۴)، مشکلات مربوط به بازاریابی، بازررسانی و تجارت محصول سیب را از نظر پاسخگویان نشان می دهد. همان طوری که مشاهده می کنید، نامناسب بودن و صعب العبور بودن جاده ها برای رساندن محصول به بازار، ضعف جاده های بین باغها و مزارع و بالا بودن نرخ کرایه و

جدول شماره (۴)، مشکلات مربوط به بازاریابی، بازررسانی و تجارت محصول سیب را از نظر پاسخگویان نشان می دهد. همان طوری که مشاهده می کنید، نامناسب بودن و صعب العبور بودن جاده ها برای رساندن محصول به بازار، ضعف جاده های بین باغها و مزارع و بالا بودن نرخ کرایه و

جدول شماره (۴): مشکلات مربوط به ترابری محصول سیب استان از نظر پاسخگویان

مشکلات	راه حلها
(۱) نامناسب بودن جاده ها و صعب العبور بودن آنها برای رساندن محصول به بازار.	(۱) ایجاد راههای مناسب بین باغها و مزارع.
(۲) فقدان و ضعف جاده های بین باغها و مزارع.	(۲) نظارت بر نرخ کرایه و اجاره کامیونهای حمل محصول.
(۳) کمبود وسایل حمل و نقل برای حمل محصول به بازارهای فروش.	(۳) ایجاد تعاونیهای باغداران به منظور انجام خدمات بازاریابی، حمل و نقل و بازرسانی محصول.
(۴) فواصل زیاد تولید محصول و بازارهای فروش.	
(۵) غیر اقتصادی بودن بازرسانی محصول برای تولیدکننده.	

جدول شماره (۵): مشکلات ساختاری، زیربنایی تجارت سیب استان از نظر پاسخگویان

مشکلات	راه حلها
(۱) کوچک بودن واحدهای تولیدی.	(۱) توسعه آبیاری تحت فشار در باغات
(۲) کمبود استفاده از سیستم آبیاری قطره ای در باغها.	(۲) ایجاد صنایع تبدیلی کوچک در مناطق سیب خیز استان
(۳) نبود یا کمبود صنایع کوچک تبدیلی (مثل آب میوه گیری) در مناطق سیب خیز استان (سی سخت و کاکان).	(۳) تشویق و ترغیب کشاورزان به تشکیل تعاونی و یا اتحادیه صنفی.
(۴) نبود و کمبود اتحادیه های صنفی و تعاونیهای تولیدکنندگان.	(۴) گسترش بیمه محصولات به محصولات باغی بویژه سیب.
(۵) ناکافی بودن حمایتهای اعتباری بانکها برای اصلاح و احیای باغها.	(۵) ارائه تسهیلات بانکی بیشتر به باغداران برای اصلاح و احیای باغهای سیب
(۶) ضعیف بودن بیمه محصولات باغی.	

جدول شماره (۶): مشکلات و دلایل عدم استقبال کشاورزان باغدار سیب از سردخانه مرکز استان (یاسوج) از نظر پاسخگویان

مشکلات	راه حلها
(۱) عدم توانایی مالی باغدار برای خرید صندوقهای مورد نیاز برای انبار محصول خود در سردخانه.	(۱) در صورت امکان خرید محصول از باغداران توسط سازمان تعاون روستایی انجام شود.
(۲) عدم تجهیز سردخانه به "باسک پالیت".	(۲) ایجاد دوره های آموزشی - ترویجی از نحوه کارکرد و خدمات سردخانه یاسوج.
(۳) عدم آگاهی باغداران از نحوه کار سردخانه ها.	(۳) به حداقل رساندن هزینه نگهداری که از باغدار اخذ می گردد.
(۴) فاصله زیاد سردخانه با باغها و محلهای تولید سیب.	(۴) تهیه صندوقهای با قیمت مناسب توسط سازمان تعاون روستایی و فروش آنها به باغداران.
(۵) عدم توانایی باغداران برای پرداخت حق نگهداری محصول سردخانه محصول مازاد کشاورزان را برای آنها نگهداری می کند و در قبال آن مبلغی از باغدار می گیرد). بدین منظور باغدار موظف است محصول خود را در داخل صندوق ریخته تا به صورت بسته بندی شده در سردخانه انبار شود.	(۵) ارائه یارانه های حمایتی به باغداران برای انبار محصول در سردخانه.
	(۶) استفاده از صندوقهای دست دوم برای بسته بندی محصول.
	(۷) تجهیز سردخانه مرکز استان (یاسوج) به "باسک پالیت".

ویژگی بارز تولید سیب در ایران، عملکرد پایین این محصول است. متوسط عملکرد این محصول در ایران ۱۸ تن در هکتار است. در حالی که متوسط عملکرد سیب در کشورهای پیشرفته به ۵۵ تن می‌رسد.

مصرف سرانه داخلی سیب در مناطق روستایی ۷ کیلوگرم و در مناطق شهری تا ۲۷ کیلوگرم برآورد شده که با توجه به ارزش غذایی و داشتن عناصری مانند آهن، کلسیم، پتاسیم، گلوکونید، کربوهیدرات و پروتئین می‌توان ادعان کرد که به سبب فقدان تبلیغات کافی، فرهنگ مصرف آن در کشور ایران ضعیف است در صورتی که مصرف سرانه سیب در برخی کشورهای اروپایی سالانه به ۸۰ کیلوگرم برای هر فرد می‌رسد.

باید داخل صندوق ریخته و به صورت بسته بندی شده انبار کنند. سردخانه در قبال فروش محصول مازاد هیچ مسئولیتی ندارد. قبلاً خود سازمان تعاون روستایی محصولات را از باغداران خریداری و به فروش می‌رساند، ولی در حال حاضر این کار را نمی‌کنند. بازار فروش محصولات سردخانه ای عمدتاً خود استان بوده و مقداری در استانهای دیگر به فروش می‌رسد. واگذاری سردخانه به بخش خصوصی از نظر پاسخگویان به هیچ وجه مناسب نیست؛ زیرا در صورت واگذاری به بخش خصوصی، مسئول سردخانه، محصولات دیگری که منافع بیشتری برای او دارد (نظیر خرما، کشمش و ...) را از استان ندارد. همچنین، سردخانه یاسوج در حال حاضر مجهز به باسک پالیت نیست. اگر این دستگاه در سردخانه نصب شود، دیگر نیازی به بسته بندی محصول داخل صندوق نیست و هزینه انبارداری را برای باغدار به میزان زیادی کاهش می‌دهد. در حال حاضر، قیمت هر صندوق برای باغدار ۴۵۰ تا ۵۰۰ تومان هزینه در بردارد. البته برای کاهش این هزینه می‌توان از صندوقهای قدیمی و کهنه استفاده کرد.

نتیجه گیری

به طور کلی، محصول سیب از ابعاد گوناگون تولید، نگهداری، بازاریابی، ترابری، زیربنایی و اقتصادی با تنگناها و مشکلات فراوانی در سطح استان کهگیلویه و بویراحمد مواجه است. عمده این مشکلات مشتمل بر عدم مبارزه بموقع با آفات و امراض و عدم اثربخشی سموم مورد استفاده، فقدان سمپاش برای سمپاشی، اطلاعات اندک فنی و حرفه ای باغداران سیب، فقدان سردخانه در مناطق عمده تولید سیب استان، صعوبت العبور بودن جاده ها و عدم سیستم حمل و نقل مناسب، نامناسب بودن سیاست قیمت گذاری سیب، تمایل کم مردم نسبت به مصرف سیب، اشباع بازار در زمان برداشت محصول، ضعف بیمه محصولات باغی و نبود اتحادیه ها و تعاونیهای باغداران می باشند. با توجه به اینکه عمده تنگناها و مشکلات فوق الذکر در سایر نقاط کشور گریبانگیر سیب کاران می باشد؛ لذا همکاری بیشتر مسئولان و برنامه ریزان در سطوح کشوری و محلی با کشاورزان سیب کار و انجام مطالعات موردی دیگر برای حل مشکلات فوق الذکر توصیه می گردد.

منابع

- (۱) گزارش همایش بین المللی سیب در شهرستان دماوند (۱۳۸۰)، ماهنامه کشاورزی، شماره ۲۶۳، ص ۳۵-۳۴.
- (۲) صابری، مهرباب و محمدتقی منصور (۱۳۸۰)، بررسی زمینه های اقتصادی سیب در ایران و جهان ماهنامه کشاورزی، شماره ۲۶۱، ص ۴۳-۴۲.
- (۳) وضعیت تولید سیب در دنیا تا سال ۱۹۹۹، (۱۳۸۰)، ماهنامه کشاورزی، شماره ۲۶۳، ص ۴۱-۳۸.
- (۴) قطعنامه همایش ملی سیب (۱۳۸۰)، ماهنامه کشاورزی، شماره ۲۶۳، ص ۳۷.
- (۵) گزارشات اداره آمار سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد (۱۳۸۰)، یاسوج، سازمان جهاد کشاورزی استان.

اجاره کامیون و خودروهای حمل محصول به بازار و غیر اقتصادی بودن بازرسانی محصول برای تولیدکننده از جمله مشکلات ترابری محصولات سیب استان است. بدین منظور ایجاد راههای بین باغها و مزارع، ایجاد تعاونیهای باغداران و اعمال نظارت بر نرخ کرایه و اجاره کامیونهای حمل محصول به عنوان راه حلهایی برای مشکلات فوق پیشنهاد می شود.

همان طور که ملاحظه می شود (جدول شماره ۵)، مشکلاتی از قبیل کوچک بودن واحدهای تولیدی، ناکافی بودن حمایتهای اعتباری و تسهیلات بانکی برای اصلاح و احیای باغها، ضعف بودن سیستم بیمه محصولات باغی، کمبود استفاده از سیستمهای آبیاری قطره ای و عدم تسطیح و اصلاح مسیرهای آبیاری از جمله مشکلات ساختاری و زیربنایی تجارت سیب در سطح استان است. بر این اساس، توسعه آبیاری قطره ای در باغها، ایجاد صنایع کوچک تبدیلی و ارائه تسهیلات بانکی کافی و گسترش بیمه محصولات باغی و تشویق باغداران به تشکیل اتحادیه و تعاونی پیشنهاد می گردد.

جدول شماره (۶) مشکلات و دلایل عدم استقبال باغداران از سردخانه یاسوج را نشان می دهد. بر این اساس در مصاحبه ای که با مسئولین سردخانه یاسوج و تنی چند از کارشناسان و کشاورزان به عمل آمد، آنها از نحوه کار سردخانه اطلاعی نداشتند. سردخانه یاسوج دارای ظرفیت بالایی است و جواجوی تمامی مازاد تولید سیب استان می باشد. کشاورزان می توانند محصولات خود را برای انبار به سردخانه بیاورند و سردخانه در ازای مبلغی که از آنان می گیرد، محصول مازاد را انبار می کند. منتها کشاورزان محصول سیب خود را